

Tweede Kamer der Staten-Generaal

Vergaderjaar 2025–2026

36 915 X

**Wijziging van de begrotingsstaat van het Ministerie van
Defensie (X) voor het jaar 2026 (wijziging samenhangende
met de Voorjaarsnota)**

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

INHOUDSOPGAVE

A.	ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVORSTEL	2
B.	BEGROTINGSTOELICHTING	3
1	Leeswijzer	3
2	Het beleid	4
2.1	Vorstel van wet	4
2.2	Uitgavenmutaties	5
2.3	Ontvangstenmutaties	7
2.4	Budgettaire gevolgen van beleid	8
3	Bijlage subsidieoverzicht	27

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVORSTEL

Artikel 1

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 2.3, eerste lid, van de Comptabiliteitswet 2016 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2026 wijzigingen aan te brengen in de departementale begrotingsstaat van het ministerie van Defensie (X).

De in de begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zgn. begrotingstoelichting).

De Minister van Defensie,

D. Yeşilgöz-Zegerius

B. BEGROTINGSTOELICHTING

1 Leeswijzer

De voorliggende eerste suppletoire begroting bevat de voorgestelde wijzigingen ten opzichte van de ontwerpbegroting 2026 van hoofdstuk X van de begroting van het Rijk.

In deze eerste suppletoire begroting van het ministerie van Defensie zijn de besluiten van het kabinet uit de Voorjaarsnota verwerkt. Deze suppletoire wet dient dan ook in samenhang te worden gezien met de Voorjaarsnota. Als gevolg hiervan wordt de Defensiebegroting 2026 met € 1,1 miljard naar boven bijgesteld tot € 36,1 miljard. Dit is de optselsom van de verhoging op de begrotingen X (€ 916,9 miljoen) en K (€ 216,8 miljoen) tezamen. In deze wijziging van begrotingsstaat wordt specifiek ingegaan op de mutaties in hoofdstuk X van de Defensiebegroting.

In paragraaf 2.1 wordt de cijfermatige aansluiting ten opzichte van de ontwerpbegroting uiteengezet. Vervolgens worden in paragraaf 2.2 de belangrijkste begrotingswijzigingen op deze begroting van het ministerie van Defensie vermeld met een overzicht uitgavenmutaties, en in paragraaf 2.3 wordt een overzicht ontvangstenmutaties toegelicht. Afsluitend is in paragraaf 2.4 per artikel een tabel opgenomen met daarin de budgettaire gevolgen van beleid en de uitgaven- en ontvangstenmutaties. In aansluiting op de ontwerpbegrotingen en de Voorjaarsnota worden vanaf 2025 ook de mutaties voor het jaar t+5 opgenomen in de tabel budgettaire gevolgen van beleid van de 1ste suppletoire begroting. Dit betreft de extrapolatie van de begroting – het toevoegen van het jaar t+5 – en vervolgens de mutaties tot en met t+5 die tijdens de Voorjaarsbesluitvorming zijn verwerkt. Per artikel worden de mutaties groter dan of gelijk aan onderstaande staffel op het niveau van de financiële instrumenten (en eventueel artikelonderdeel) toegelicht.

Omvang begrotingsartikel (stand ontwerpbegroting) in € miljoen	Beleidsmatige mutaties (ondergrens in € miljoen)	Technische mutaties (ondergrens in € miljoen)
< 50	1	2
=> 50 en < 200	2	4
=> 200 < 1000	5	10
=> 1000	10	20

De toelichtingen op de uitgaven gelden ook voor de verplichtingen. Alleen indien sprake is van een groot verschil van de verplichtingenmutaties ten opzichte van de uitgavenmutaties wordt dit verschil apart toegelicht. Deze verschillen ontstaan bijvoorbeeld doordat verplichtingen zijn aangegaan die niet tot een uitgavenmutatie leiden of door regelingen waarvoor de verplichtingen dit jaar worden aangegaan terwijl de uitgaven pas volgend jaar (of in de jaren daarna) plaatsvinden.

2 Het beleid

2.1 Voorstel van wet

Met het onderhavige wetsvoorstel wordt voorgesteld de uitgavenbegroting 2026 van het ministerie van Defensie (X) ten opzichte van de vastgestelde begroting met een bedrag van € 916,9 miljoen te verhogen. Voor het begrotingsbedrag van de ontvangsten 2026 wordt voorgesteld dit met € 9 miljoen te verhogen. De cijfermatige aansluiting ten opzichte van de vastgestelde begroting 2026 is als volgt:

Uitgaven (in duizend euro)

Stand vastgestelde begroting 2026

Wijzigingen 1^e suppletoire begroting 2026

	€ 21.415.229
	€ 916.918
Stand begroting Defensie (X) in de voorjaarsnota 2026	€ 22.332.147
Ontvangsten (in duizend euro)	
Stand vastgestelde begroting 2026	€ 279.149
Wijzigingen 1 ^e suppletoire begroting 2026	€ 9.028
Stand begroting Defensie (X) in de voorjaarsnota 2026	€ 288.177

2.2 Uitgavenmutaties

Toelichting overzicht uitgavenmutaties

Overzicht belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties 2026 (Eerste suppletoire begroting) (bedragen in miljoenen euro)

Overzicht belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties 2026 (Eerste suppletoire begroting) (bedragen in miljoenen euro)

	Artikelnummer	Uitgaven 2026	Uitgaven 2027	Uitgaven 2028	Uitgaven 2029	Uitgaven 2030	Uitgaven 2031
Vastgestelde begroting 2026		21.415	11.962	11.442	11.538	11.760	0
Mutaties coalitieakkoord							
1) Opvragen AP-reservering Oekraïnemiddelen	1				437		
2) Subsidietaakstelling	9		-1	-1	-1	-1	-1
Belangrijkste suppletoire mutaties							
1) Kaschuif Oekraïnemiddelen	1	437			-437		
2) Kasschuif arbeidsvoorwaardenakkoord	12	-125	55	70			
3) Overboekingen met Defensiematerieelfonds	diversen	151	188	230	288	286	273
4) Overboekingen met andere begrotingen	diversen	51	-1	0	2	2	2
5) Eindejaarsmarge	12	102					
6) Technisch	7	9					
7) Bijstelling affinanciering militaire pensioenen	10	291					
8) Overige mutaties							11583
Stand 1e suppletoire begroting 2026		22.332	12.204	11.741	11.826	11.937	11.869

Toelichting overzicht uitgavenmutaties Opvragen AP-reservering Oekraïnemiddelen

Het kabinet heeft besloten om in 2026 nog 437 miljoen aan aanvullende militaire steun beschikbaar te stellen voor Oekraïne. De totale militaire steun in 2026 bedraagt hiermee circa 3 miljard euro. De middelen komen uit de reservering op de Aanvullende Post die bij het coalitieakkoord Jetten is getroffen om de Oekraïensteun op het gewenste niveau voort te zetten. Deze middelen komen uit 2029 en worden via een kasschuif op de Defensiebegroting naar 2026 verplaatst.

Subsidietaakstelling

In het Coalitieakkoord is afgesproken dat de subsidiebudgetten bij de departementen structureel worden verlaagd. Voor de begroting van Defensie betekent dit een structurele ombuiging van circa 1 miljoen euro vanaf 2027.

Kasschuif Oekraïemiddelen

Het kabinet heeft besloten om in 2026 nog 437 miljoen aan aanvullende militaire steun beschikbaar te stellen voor Oekraïne. De totale militaire steun in 2026 bedraagt hiermee circa 3 miljard euro.

Kasschuif arbeidsvoorwaarden

Dit betreft een kasschuif voor een nieuw arbeidsvoorwaardenakkoord voor Defensie. Het huidige akkoord loopt op 31 augustus 2026 af.

Overboekingen met Defensiematerieelbegrotingsfonds

Er zijn diverse overboekingen gedaan tussen de Defensiebegroting en het Defensiematerieelbegrotingsfonds (DMF). Zo worden er exploitatiemiddelen van investeringsprojecten overgeheveld naar de Defensiebegroting omdat de projecten in een dermate gevorderd stadium zijn dat personele bezetting versterkt kan worden.

Overboekingen met andere begrotingen

Er zijn diverse overboekingen gedaan van en naar de Defensiebegroting. Zo ontvangt Defensie in 2026 circa 19 miljoen euro van de begroting van Buitenlandse Zaken voor inzet van de KMAR bij de beveiliging van ambassade en consulaten in het buitenland. Ook ontvangt Defensie in 2026 circa 20 miljoen van het ministerie van Binnenlandse Zaken als vergoeding voor het versterken van het grenstoezicht van de Caribische landen in het Koninkrijk.

Eindejaarsmarge

Dit betreft de toevoeging van de eindejaarsmarge 2025 van circa 102 miljoen euro aan de begroting van Defensie.

Technisch

Deze post betreft uitgaven die via een desaldering zijn bekostigd vanuit extra ontvangsten. Leveringen aan derden van brandstoffen hebben niet in 2025 plaatsgevonden, maar zijn verplaatst naar 2026. Zie ook toelichting onder ontvangsten.

Bijstelling affinanciering militaire pensioenen

Eind 2026 zal Defensie de bestaande pensioenaanspraken van de begrotingsgefinancierde militaire pensioenen overhevelen naar het ABP. Hiervoor dient Defensie per 31-12-2026 de netto contante waarde van de toekomstige pensioenuitkeringen in één keer te betalen aan het ABP. De reservering die hiervoor is getroffen op de Defensiebegroting bedraagt 8,15 miljard euro bij Miljoenennota. Deze reservering wordt gedurende 2026 bij reguliere begrotingsstukken bijgewerkt om deze actueel te houden aan de geldende rentetermijnstructuur en dekkingsgraad van het ABP. Per peildatum 31-12-2025 wordt voorzien dat er aanvullend nog 291 miljoen euro benodigd is voor de affinanciering van de militaire pensioenen.

Overige mutaties

De overige mutaties betreft in zijn geheel de extrapolatie. Met de extrapolatie wordt de begrotingsstand in het extrapolatiejaar 2031 (t+5) toegevoegd aan de begroting van Defensie.

2.3 Ontvangstenmutaties

Belangrijkste suppletoire ontvangstenmutaties 2026 (Eerste suppletoire begroting) (bedragen in miljoenen euro)

Overzicht belangrijkste suppletore ontvangstenmutaties 2026 (Eerste suppletore begroting) (bedragen in miljoenen euro)

Artikelnummer	Ontvangsten 2026	Ontvangsten 2027	Ontvangsten 2028	Ontvangsten 2029	Ontvangsten 2030	Ontvangsten 2031
Vastgestelde begroting 2026	279	389	148	148	148	0

Mutaties coalitieakkoord

1)

2)

3)

Belangrijkste suppletore mutaties

1) Technisch

7

9

Stand 1e suppletore begroting 2026

288

389

148

148

148

148

Toelichting overzicht ontvangstenmutaties Technisch

Het betreft hogere verwachte ontvangsten van 9 miljoen euro bij het Commando Materieel en IT. De verwachting is dat er meer brandstof door derden zal worden afgenomen in 2026 dan eerder geraamd. Deze extra ontvangsten worden door Defensie via een desaldering ingezet, waardoor de uitgaven stijgen.

2.4 Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsartikel 1 Inzet

Artikel 1 Inzet (bedragen x € 1.000)											
Art.	Verplichtingen	Ontwerp- begroting t (1)	Mutaties via NvW, moties, amende- menten en ISB (2)	Vastge- suppletoire begroting t (3) = (1) + (2)	Mutaties 1e suppletoire begroting (4)	Stand 1e suppletoire begroting (5) = (3) + (4)	Mutatie 2027	Mutatie 2028	Mutatie 2029	Mutatie 2030	Mutatie 2031
	Verplichtingen	318.301	0	318.301	937.000	1.255.301	- 750.000	0	0	0	220.384
	Uitgaven	2.350.144	0	2.350.144	416.447	2.766.591	0	0	0	0	220.384
	Apparaatsuitgaven	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Programmauitgaven	2.350.144	0	2.350.144	416.447	2.766.591	0	0	0	0	220.384
1.1	Programmauitgaven	2.350.144	0	2.350.144	416.447	2.766.591	0	0	0	0	220.384
	<i>Opdrachten</i>	<i>2.153.844</i>	<i>0</i>	<i>2.153.844</i>	<i>404.337</i>	<i>2.558.181</i>	<i>- 7.200</i>	<i>- 7.200</i>	<i>- 7.200</i>	<i>- 7.200</i>	<i>176.884</i>
	<i>Crisisbeheersingsoperaties</i>	<i>134.318</i>	<i>0</i>	<i>2.134.318</i>	<i>353.937</i>	<i>2.488.255</i>	<i>- 7.200</i>	<i>- 7.200</i>	<i>- 7.200</i>	<i>- 7.200</i>	<i>157.359</i>
	<i>Financiering nationale inzet krijgsmacht</i>	<i>3.827</i>	<i>0</i>	<i>3.827</i>	<i>0</i>	<i>3.827</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>3.826</i>
	<i>Overige inzet</i>	<i>15.699</i>	<i>0</i>	<i>15.699</i>	<i>50.400</i>	<i>66.099</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>15.699</i>
	<i>Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties</i>	<i>196.300</i>	<i>0</i>	<i>196.300</i>	<i>12.110</i>	<i>208.410</i>	<i>7.200</i>	<i>7.200</i>	<i>7.200</i>	<i>7.200</i>	<i>43.500</i>
	<i>Bijdrage aan Internationale Samenwerking</i>	<i>196.300</i>	<i>0</i>	<i>196.300</i>	<i>12.110</i>	<i>208.410</i>	<i>7.200</i>	<i>7.200</i>	<i>7.200</i>	<i>7.200</i>	<i>43.500</i>
	Ontvangsten	133.739	0	133.739	0	133.739	0	0	0	0	2.332

In totaal is voor 2026 85 % juridisch verplicht en 15 % beleidsmatig gereserveerd ten opzichte van het totaal beschikbare budget.

Toelichting op de verplichtingen

Het verplichtingenbudget is met € 937 miljoen gestegen. De stijging is te verklaren door € 437 miljoen additionele middelen in 2026 voor de militaire steun aan Oekraïne. Hierdoor zijn de middelen voor Oekraïne op het gewenste niveau voor 2026 en in lijn met het Coalitieakkoord waarin de steun aan Oekraïne voortgezet wordt. Daarnaast wordt er € 500 miljoen aan verplichtingenruimte geschoven naar 2026, vanuit 2027, zodat de steun voor 2027 contractueel vorm gegeven kan worden.

Toelichting op de uitgaven

De uitgaven voor de steun aan Oekraïne stijgen met € 416 miljoen. De stijging is met name te verklaren door € 437 miljoen additionele middelen in 2026 voor de militaire steun aan Oekraïne. Hierdoor zijn de middelen voor Oekraïne op het gewenste niveau voor 2026 en in lijn met het Coalitieakkoord waarin de steun aan Oekraïne voortgezet wordt. In 2025 is er € 21 miljoen meer uitgegeven dan begroot, dit wordt gecorrigeerd op het budget in 2026.

Uit het Budget Internationale Veiligheid (BIV), geplaatst op artikel 1.1 - Crisisbeheersingsoperaties, is € 50,4 miljoen ontvlochten voor hoofdtak 1 inzet naar

artikel 1.3 - Overige inzet op de defensiebegroting. De hernieuwde focus op deze hoofdtak vraagt om een duidelijkere scheiding tussen de inzet voor de verschillende hoofdtaken. De inzet voor hoofdtak 2 valt onder het BIV, de nieuwe hoofdtak 1 missies worden tijdelijk gefinancierd vanuit artikel 1.3 - overige inzet. Bij de Ontwerpbegroting 2027 zal een herziening van artikel 1 worden voorgesteld, waarbij een specifiek subartikel voor hoofdtak 1 zal worden ingericht. **Toelichting op de ontvangsten**

Beleidsartikel 2 Koninklijke Marine

Artikel 2 Koninklijke Marine (bedragen x € 1.000)											
Art.	Verplichtingen	b ontwerp- begroting (1)	Mutaties via NwW, amende- menten en ISB (2)	Vastge- suppletoire begroting (3) = (1) + (2)	Mutaties 1e begroting (4)	Stand 1e suppletoire begroting (5) = (3) + (4)	Mutatie 2027	Mutatie 2028	Mutatie 2029	Mutatie 2030	Mutatie 2031
	Verplichtingen	1.217.273	0	1.217.273	17.366	1.234.639	25.989	33.909	36.562	39.913	1.345.186
	Uitgaven	1.271.716	0	1.271.716	60.251	1.331.967	40.294	43.140	42.701	42.914	1.345.455
	Apparaatsuitgaven	1.171.733	0	1.171.733	40.975	1.212.708	38.044	41.048	40.641	40.857	1.252.882
2.2	Apparaatsuitgaven	1.171.733	0	1.171.733	40.975	1.212.708	38.044	41.048	40.641	40.857	1.252.882
	<i>Personele uitgaven</i>	<i>1.148.007</i>	<i>0</i>	<i>1.148.007</i>	<i>29.961</i>	<i>1.177.968</i>	<i>37.888</i>	<i>40.873</i>	<i>40.464</i>	<i>40.681</i>	<i>1.228.387</i>
	Eigen personeel	1.029.368	0	1.029.368	25.081	1.054.449	34.594	40.244	40.960	41.192	1.136.969
	Externe inhuur	11.294	0	11.294	5.924	17.218	3.693	1.110	34	0	961
	Overige personele exploitatie	64.208	0	64.208	884	65.092	467	385	336	346	50.202
	Kustwacht NL	17.532	0	17.532	- 1.086	16.446	- 1.082	- 1.082	- 1.082	- 1.073	16.455
	Kustwacht CARIB	25.605	0	25.605	- 842	24.763	216	216	216	216	23.800
	<i>Materiële uitgaven</i>	<i>23.726</i>	<i>0</i>	<i>23.726</i>	<i>11.014</i>	<i>34.740</i>	<i>156</i>	<i>175</i>	<i>177</i>	<i>176</i>	<i>24.495</i>
	Overige materiële exploitatie	22.305	0	22.305	6.091	28.396	153	172	174	174	23.154
	Kustwacht NL	110	0	110	2.629	2.739	3	3	3	2	89
	Kustwacht CARIB	1.311	0	1.311	2.294	3.605	0	0	0	0	1.252
	Programmauitgaven	99.983	0	99.983	19.276	119.259	2.250	2.092	2.060	2.057	92.573
2.1	Programmauitgaven	99.983	0	99.983	19.276	119.259	2.250	2.092	2.060	2.057	92.573
	<i>Opdrachten</i>	<i>99.983</i>	<i>0</i>	<i>99.983</i>	<i>19.072</i>	<i>119.055</i>	<i>2.250</i>	<i>2.092</i>	<i>2.060</i>	<i>2.057</i>	<i>92.573</i>
	Gereedstelling	28.848	0	28.848	- 66	28.782	90	- 68	- 100	- 100	19.398
	Kustwacht NL	67.886	0	67.886	18.747	86.633	2.160	2.160	2.160	2.157	69.959
	Kustwacht CARIB	3.249	0	3.249	391	3.640	0	0	0	0	3.216
	<i>(Schade)vergoeding</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>204</i>	<i>204</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
	Schadevergoeding overig	0	0	0	204	204	0	0	0	0	0
	Ontvangsten	12.324	0	12.324	0	12.324	0	0	0	0	12.324

In totaal is voor 2026 91 % juridisch verplicht en 9 % beleidsmatig gereserveerd ten opzichte van het totaal beschikbare budget.

Toelichting op de verplichtingen

Ten opzichte van de vastgestelde begroting is het verplichtingenbudget per saldo met € 17,4 miljoen gestegen. Dit wordt verklaard door onder meer een verhoging van € 60,3 miljoen door evenredig hogere uitgaven. Een verlaging van € 42,9 miljoen wordt verklaard door reeds in 2025 afgesloten meerjarige verplichtingen. De verplichtingen hebben met name betrekking op opleidingen, externe inhuur, prijsinflatie van leasecontracten bij de Kustwacht Nederland en overige materiële uitgaven.

Toelichting op de uitgaven

Het uitgavenbudget is met € 60,3 miljoen gestegen. De verklaring hiervoor ligt voornamelijk in de personele uitgaven en opdrachten.

Personele uitgaven

Ten opzichte van de vastgestelde begroting is het budget op Personele uitgaven met € 30,0 miljoen toegenomen. Dit betreft voornamelijk het Eigen Personeel (€ 25,1 miljoen). Deze stijging is voornamelijk het gevolg van het in lijn brengen van het budget met het meest recente arbeidsvoorwaardenakkoord (€ 20,1 miljoen). Daarnaast is door diverse maatregelen uit de Defensienota's het budget gestegen voor eigen personeel (€ 14,3 miljoen). Hier tegenover staan verlagingen ten behoeve van externe inhuur en een overboeking naar het Defensiematerieel begrotingsfonds (€ 5,0 miljoen). Deze overboeking is bestemd voor de lease van een faciliterend platform met helikopterdek voor trainingen. De overige wijzigingen betreffen diverse kleinere mutaties.

Materiële uitgaven

Ten opzichte van de vastgestelde begroting is het budget op Materiële uitgaven per saldo met € 11,0 miljoen toegenomen. Dit is het gevolg van met name vertraagde betalingen uit 2025 bij Kustwacht Nederland en Kustwacht CARIB, waarbij de eindejaarsmarge is toegepast. Op Overige materiële exploitatie betreft de stijging naast de eindejaarsmarge ook toevoegingen van maatregelen uit de Defensienota's.

Opdrachten

Ten opzichte van de vastgestelde begroting is het budget voor Opdrachten met € 19,0 miljoen toegenomen. Dit betreft voornamelijk Kustwacht Nederland (€ 18,8 miljoen). Dit als gevolg van de interdepartementale overboekingen van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (€ 16,6 miljoen) vanwege de uitgaven voor de betonningsvaartuigen en de «Emergency Rescue and Towing Vessels» Noord, Midden en Zuid.

Beleidsartikel 3 Koninklijke Landmacht

Artikel 3 Koninklijke Landmacht (bedragen x € 1.000)											
Art.	Verplichtingen	Ontwerp- begroting (1)	Mutaties via NvW, moties, amende- menten en ISB (2)	Vastge- suppletoire begroting (3) = (1) + (2)	Mutaties 1e begroting (4)	1e stelde Suppletoire begroting (5) = (3) + (4)	Mutatie 2027	Mutatie 2028	Mutatie 2029	Mutatie 2030	Mutatie 2031
	Verplichtingen	2.146.803	0	2.146.803	81.223	2.228.026	98.538	104.658	141.479	176.465	2.442.847
	Uitgaven	2.146.803	0	2.146.803	81.223	2.228.026	98.538	104.658	141.479	176.465	2.442.847
	Apparaatsuitgaven 2.040.610		0	2.040.610	81.510	2.122.120	98.013	103.583	139.826	174.254	2.331.373
3.2	Apparaatsuitgaven 2.040.610		0	2.040.610	81.510	2.122.120	98.013	103.583	139.826	174.254	2.331.373
	<i>Personele uitgaven</i>	<i>2.005.238</i>	<i>0</i>	<i>2.005.238</i>	<i>82.323</i>	<i>2.087.561</i>	<i>98.163</i>	<i>103.733</i>	<i>139.976</i>	<i>174.204</i>	<i>2.294.832</i>

Eigen personeel	1.905.595	0	1.905.595	54.318	1.959.913	97.208	102.778	139.021	173.426	2.190.227
Externe inhuur	24.890	0	24.890	15.110	40.000	877	877	877	700	25.614
Overige personele exploitatie	74.753	0	74.753	12.895	87.648	78	78	78	78	78.991
<i>Materiële uitgaven</i>	<i>35.372</i>	<i>0</i>	<i>35.372</i>	<i>- 813</i>	<i>34.559</i>	<i>- 150</i>	<i>- 150</i>	<i>- 150</i>	<i>50</i>	<i>36.541</i>
Overige materiële exploitatie	35.372	0	35.372	- 813	34.559	- 150	- 150	- 150	50	36.541
Programmauitgaven	106.193	0	106.193	- 287	105.906	525	1.075	1.653	2.211	111.474
3.1 Programmauitgaven	106.193	0	106.193	- 287	105.906	525	1.075	1.653	2.211	111.474
<i>Opdrachten</i>	<i>106.193</i>	<i>0</i>	<i>106.193</i>	<i>- 772</i>	<i>105.421</i>	<i>525</i>	<i>1.075</i>	<i>1.653</i>	<i>2.211</i>	<i>111.474</i>
Gereedstelling	106.193	0	106.193	- 772	105.421	525	1.075	1.653	2.211	111.474
<i>(Schade)vergoeding</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>485</i>	<i>485</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Schadevergoeding overig	0	0	0	485	485	0	0	0	0	0
Ontvangsten	8.054	0	8.054	0	8.054	0	0	0	0	8.054

In totaal is voor 2026 94 % juridisch verplicht en 6 % beleidsmatig gereserveerd ten opzichte van het totaal beschikbare budget.

Toelichting op de verplichting

Ten opzichte van de ontwerpbegroting zijn de verplichtingen van de Koninklijke Landmacht gestegen met € 81,2 miljoen. Deze verhoging is gelijk aan de stijging binnen de uitgaven en zal hieronder verder worden toegelicht.

Toelichting op de uitgaven

Het uitgavenbudget is met € 81,2 miljoen gestegen, de verklaring hiervoor ligt voornamelijk in de personele uitgaven.

Personele uitgaven

Ten opzicht van de ontwerpbegroting is het budget voor eigen personeel met € 82,3 miljoen toegenomen.

Eigen personeel

Het budget voor Eigen personeel is met € 54,3 miljoen toegenomen. Deze stijging is voornamelijk het gevolg van het in lijn brengen van het budget met het meest recente arbeidsvoorwaardenakkoord (€ 36,0 miljoen) en Maatregelen uit de Defensienota waaronder doorontwikkeling Dienjaar (€ 12,0 miljoen) deze middelen worden ingezet voor de salarisuitbetaling van de dienjarigen.

Externe inhuur

De stijging van de uitgaven van externe inhuur met € 15,1 miljoen komt voornamelijk voort uit de additionele inhuur van instructiecapaciteit en voor reguliere opleidingen voor het dienjaar.

Overige personele uitgaven

De overige personele uitgaven zijn gestegen met € 12,9 miljoen. Dit is voornamelijk het gevolg van hogere uitgaven voor opleidingen van € 6,6 miljoen en voor buitenlandse dienstreizen als gevolg van meer buitenlandse oefeningen met € 5,3 miljoen.

Beleidsartikel 4 Koninklijke Luchtmacht

Artikel 4 Koninklijke Luchtmacht (bedragen x € 1.000)

Art.	Verplichtingen	Ontwerp- begroting t (1)	Mutaties via NwW, amende- menten en ISB (2)	Vastge- suppletoire begroting t (3) = (1) + (2)	Mutaties 1e stelde begroting (4)	Stand 1e suppletoire begroting (5) = (3) + (4)	Mutatie 2027	Mutatie 2028	Mutatie 2029	Mutatie 2030	Mutatie 2031
	Verplichtingen	1.022.291	0	1.022.291	- 4.813	1.017.478	35.139	54.120	89.284	95.952	1.127.811
	Uitgaven	1.022.291	0	1.022.291	42.687	1.064.978	69.639	82.120	94.284	97.952	1.128.595
	Apparaatsuitgaven	984.448	0	984.448	36.333	1.020.781	60.239	72.328	84.892	88.560	1.095.140
4.2	Apparaatsuitgaven	984.448	0	984.448	36.333	1.020.781	60.239	72.328	84.892	88.560	1.095.140
	<i>Personele uitgaven</i>	<i>942.204</i>	<i>0</i>	<i>942.204</i>	<i>29.833</i>	<i>972.037</i>	<i>55.539</i>	<i>67.778</i>	<i>81.642</i>	<i>86.460</i>	<i>1.058.688</i>
	Eigen personeel	800.865	0	800.865	25.311	826.176	46.804	58.896	72.676	77.360	940.771
	Externe inhuur	16.571	0	16.571	0	16.571	0	0	0	0	3.670
	Overige personele exploitatie	124.768	0	124.768	4.522	129.290	8.735	8.882	8.966	9.100	114.247
	<i>Materiële uitgaven</i>	<i>42.244</i>	<i>0</i>	<i>42.244</i>	<i>6.500</i>	<i>48.744</i>	<i>4.700</i>	<i>4.550</i>	<i>3.250</i>	<i>2.100</i>	<i>36.452</i>
	Overige materiële exploitatie	42.244	0	42.244	6.500	48.744	4.700	4.550	3.250	2.100	36.452
	Programmauitgaven	37.843	0	37.843	6.354	44.197	9.400	9.792	9.392	9.392	33.455
4.1	Programmauitgaven	37.843	0	37.843	6.354	44.197	9.400	9.792	9.392	9.392	33.455
	<i>Opdrachten</i>	<i>37.843</i>	<i>0</i>	<i>37.843</i>	<i>6.354</i>	<i>44.197</i>	<i>9.400</i>	<i>9.792</i>	<i>9.392</i>	<i>9.392</i>	<i>33.455</i>
	Gereedstelling	37.843	0	37.843	6.354	44.197	9.400	9.792	9.392	9.392	33.455
	Ontvangsten	12.111	0	12.111	0	12.111	0	0	0	0	12.111

In totaal is voor 2026 95 % juridisch verplicht en 5 % beleidsmatig gereserveerd ten opzichte van het totaal beschikbare budget.

Toelichting op de verplichtingen

Het verplichtingenbudget van de Koninklijke Luchtmacht is verlaagd met € 4,8 miljoen, als gevolg van het sneller verplichten van voornamelijk opleidingscontracten in 2025 in plaats van 2026.

Toelichting op de uitgaven

Het uitgavenbudget is met € 42,7 miljoen gestegen, de verklaring hiervoor ligt voornamelijk in de personele uitgaven.

Personele uitgaven

Het budget voor Eigen Personeel is met € 25,3 miljoen toegenomen. Deze stijging is voornamelijk het gevolg van het in lijn brengen van het budget met het meest recente arbeidsvoorwaardenakkoord (€ 15,2 miljoen) en maatregelen uit de Defensienota 2024 (€ 10,1 miljoen), waaronder doorontwikkeling Dienjaar waarvan de middelen worden ingezet voor de salarisuitbetaling van de dienjarigen.

Beleidsartikel 5 Koninklijke Marechaussee

Artikel 5 Koninklijke Marechaussee (bedragen x € 1.000)

Art.	Verplichtingen	twerp- groting t (1)	Mutaties via NwW, moties, amende- menten en ISB (2)	Vastge- suppletoire begroting t (3) = (1) + (2)	Mutaties 1e stelde begroting (4)	Stand 1e suppletoire begroting (5) = (3) + (4)	Mutatie 2027	Mutatie 2028	Mutatie 2029	Mutatie 2030	Mutatie 2031
	Verplichtingen	808.689	0	808.689	19.637	828.326	25.026	27.516	30.081	30.398	950.587
	Uitgaven	808.689	0	808.689	49.037	857.726	30.026	30.225	30.081	30.398	950.587
	Apparaatsuitgaven	800.942	0	800.942	49.097	850.039	30.187	30.386	30.242	30.559	942.001
5.2	Apparaatsuitgaven	800.942	0	800.942	49.097	850.039	30.187	30.386	30.242	30.559	942.001
	<i>Personele uitgaven</i>	<i>786.522</i>	<i>0</i>	<i>786.522</i>	<i>48.222</i>	<i>834.744</i>	<i>30.791</i>	<i>30.990</i>	<i>30.846</i>	<i>31.163</i>	<i>910.203</i>
	Eigen personeel	741.435	0	741.435	39.613	781.048	25.689	28.184	30.808	31.125	874.892
	Externe inhuur	12.640	0	12.640	7.000	19.640	5.000	2.709	0	0	1.047
	Overige personele exploitatie	32.447	0	32.447	1.609	34.056	102	97	38	38	34.264
	<i>Materiële uitgaven</i>	<i>14.420</i>	<i>0</i>	<i>14.420</i>	<i>875</i>	<i>15.295</i>	<i>- 604</i>	<i>- 604</i>	<i>- 604</i>	<i>- 604</i>	<i>31.798</i>
	Overige materiële exploitatie	14.420	0	14.420	875	15.295	- 604	- 604	- 604	- 604	31.798
	Programmauitgaven	7.747	0	7.747	- 60	7.687	- 161	- 161	- 161	- 161	8.586
5.1	Programmauitgaven	7.747	0	7.747	- 60	7.687	- 161	- 161	- 161	- 161	8.586
	<i>Opdrachten</i>	<i>7.747</i>	<i>0</i>	<i>7.747</i>	<i>- 60</i>	<i>7.687</i>	<i>- 161</i>	<i>- 161</i>	<i>- 161</i>	<i>- 161</i>	<i>8.586</i>
	Gereedstelling	7.747	0	7.747	- 60	7.687	- 161	- 161	- 161	- 161	8.586
	Ontvangsten	4.459	0	4.459	0	4.459	0	0	0	0	4.459

In totaal is voor 2025 98 % juridisch verplicht en 2 % beleidsmatig gereserveerd ten opzichte van het totaal beschikbare budget.

Toelichting op de verplichtingen

Ten opzichte van de vastgestelde begroting is het verplichtingenbudget met € 19,6 miljoen gestegen. Dit valt grotendeels te verklaren door de hogere uitgaven. Daarnaast is verplichtingenbudget naar 2025 gefaseerd voor het aangaan van verplichtingen die zijn aangekondigd met de Kamerbrief «Veegbrief Defensiebegroting» d.d. 16 december 2025, nummer [36 800 X, nr. 19](#).

Toelichting op de uitgaven

Het uitgavenbudget is met € 49,0 miljoen gestegen, de verklaring hiervoor ligt voornamelijk in de personele uitgaven.

Personele uitgaven

Ten opzichte van de vastgestelde begroting is het budget voor eigen personeel met € 48,2 miljoen toegenomen. Deze stijging is hoofdzakelijk het gevolg van interdepartementale budgetoverhevelingen. Het gaat om een (jaarlijks terugkerende)

bijdrage van het ministerie van Buitenlandse Zaken inzake de inzet van de Koninklijke Marechaussee bij de beveiliging van Nederlandse Hoog Risico Vertegenwoordigingen (€ 17,8 miljoen) en een (jaarlijks terugkerende) bijdrage van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties voor het versterken van het grenstoezicht van de Caribische landen in het Koninkrijk (€ 18,9 miljoen). Daarnaast is de stijging voornamelijk het gevolg van het in lijn brengen van het budget met het meest recente arbeidsvoorwaardenakkoord (€ 14,0 miljoen). Het budget voor externe inhuur is toegenomen met € 7 miljoen als gevolg van formatieve ondervulling. Hiervoor heeft een herschikking plaatsgevonden van eigen personeel naar externe inhuur.

Beleidsartikel 7 Commando Materieel en IT (COMMIT)

Artikel 7 Commando Materieel en IT (COMMIT) (bedragen x € 1.000)											
Art.	Verplichtingen	terw- grot ing t (1)	Mutaties via NvW, moties, amende- menten en ISB (2)	Vastge- begroting (3) = (1) + (2)	Mutaties 1e begroting (4)	Stand 1e suppletoire begroting (5) = (3) + (4)	Mutatie 2027	Mutatie 2028	Mutatie 2029	Mutatie 2030	Mutatie 2031
	Verplichtingen	901.100	0	901.100	130.702	1.031.802	128.833	164.649	155.963	136.510	1.110.069
	Uitgaven	904.176	0	904.176	145.702	1.049.878	128.833	164.649	155.963	160.510	1.110.069
	Apparaatsuitgaven	707.912	0	707.912	142.197	850.109	120.985	154.470	142.650	146.972	898.085
7.2	Apparaatsuitgaven	707.912	0	707.912	142.197	850.109	120.985	154.470	142.650	146.972	898.085
	<i>Personele uitgaven</i>	<i>680.016</i>	<i>0</i>	<i>680.016</i>	<i>118.399</i>	<i>798.415</i>	<i>112.201</i>	<i>146.078</i>	<i>135.405</i>	<i>140.627</i>	<i>873.762</i>
	Eigen personeel	621.343	0	621.343	62.903	684.246	106.933	131.873	132.405	137.627	809.713
	Externe inhuur	33.343	0	33.343	55.502	88.845	5.272	14.205	3.000	3.000	37.928
	Overige personele exploitatie	25.330	0	25.330	– 6	25.324	– 4	0	0	0	26.121
	<i>Materiële uitgaven</i>	<i>27.896</i>	<i>0</i>	<i>27.896</i>	<i>23.798</i>	<i>51.694</i>	<i>8.784</i>	<i>8.392</i>	<i>7.245</i>	<i>6.345</i>	<i>24.323</i>
	Overige materiële exploitatie	27.896	0	27.896	23.798	51.694	8.784	8.392	7.245	6.345	24.323
	Programmauitgaven	196.264	0	196.264	3.505	199.769	7.848	10.179	13.313	13.538	211.984
7.1	Programmauitgaven	196.264	0	196.264	3.505	199.769	7.848	10.179	13.313	13.538	211.984
	<i>Opdrachten</i>	<i>196.264</i>	<i>0</i>	<i>196.264</i>	<i>3.505</i>	<i>199.769</i>	<i>7.848</i>	<i>10.179</i>	<i>13.313</i>	<i>13.538</i>	<i>211.984</i>
	Gereedstelling	196.264	0	196.264	3.505	199.769	7.848	10.179	13.313	13.538	211.984
	Ontvangsten	25.765	0	25.765	9.000	34.765	0	0	0	0	25.765

In totaal is voor 2026 83 % juridisch verplicht en 17 % beleidsmatig gereserveerd ten opzichte van het totaal beschikbare budget.

Toelichting op de verplichtingen

Ten opzichte van de vastgestelde begroting is het verplichtingenbudget met € 130,7 miljoen gestegen. Dit wordt grotendeels verklaard door de hogere uitgaven. Daarnaast is € 15,0 miljoen aan verplichtingenbudget naar 2025 gefaseerd voor het aangaan van verplichtingen die zijn aangekondigd met de Kamerbrief «Veegbrief Defensiebegroting» d.d. 16 december 2025, nummer [36 800 X, nr. 19](#).

Toelichting op de uitgaven

Het uitgavenbudget is met € 145,7 miljoen gestegen, de verklaring hiervoor ligt voornamelijk in de personele uitgaven.

Personele uitgaven

Ten opzichte van de vastgestelde begroting is het budget voor eigen personeel met € 62,9 miljoen toegenomen. Deze stijging is voornamelijk het gevolg van aanvullend budget voor uitbreiding van de capaciteit voor projecten (€ 44,0 miljoen). Daarnaast is

de stijging voornamelijk het gevolg van het in lijn brengen van het budget met het meest recente arbeidsvoorwaardenakkoord (€ 11,3 miljoen). Het budget voor externe inhuur is toegenomen met € 55,5 miljoen, voornamelijk als gevolg van de actualisatie van de planning van het project Grensverleggende IT (GrIT).

Materiële uitgaven

Ten opzichte van de vastgestelde begroting is het budget voor overige materiële exploitatie met € 23,8 miljoen toegenomen als gevolg van het vergroten van de cybercapaciteiten (cyber readiness).

Beleidsartikel 8 Defensie Ondersteuningscommando

Artikel 8 Defensie Ondersteuningscommando (bedragen x € 1.000)											
Art.	Verplichtingen	Ontwerp- begroting (1)	Mutaties via NvW, moties, amende- menten en ISB (2)	Vastge- suppletoire begroting (3) = (1) + (2)	Mutaties 1e stelde begroting (4)	Stand 1e suppletoire begroting (5) = (3) + (4)	Mutatie 2027	Mutatie 2028	Mutatie 2029	Mutatie 2030	Mutatie 2031
	Verplichtingen	1.830.514	0	1.830.514	134.226	1.964.740	157.446	187.845	189.375	98.873	2.066.101
	Uitgaven	1.835.414	0	1.835.414	168.862	2.004.276	165.087	195.496	193.647	98.873	2.066.101
	Apparaatsuitgaven 1.707.696		0	1.707.696	153.678	1.861.374	162.789	193.236	191.607	204.901	1.942.583
8.2	Apparaatsuitgaven 1.707.696		0	1.707.696	153.678	1.861.374	162.789	193.236	191.607	204.901	1.942.583
	<i>Personele uitgaven</i>	1.260.030	0	1.260.030	73.255	1.333.285	90.330	97.488	96.889	97.631	1.404.004
	Eigen personeel	981.931	0	981.931	7.586	989.517	61.390	64.503	64.376	67.402	1.102.807
	Externe inhuur	4.176	0	4.176	50.006	54.182	1.121	0	0	0	3.345
	Overige personele exploitatie	253.304	0	253.304	15.261	268.565	27.416	32.598	32.126	29.841	277.554
	Attaches	20.619	0	20.619	402	21.021	403	387	387	388	20.298
	<i>Materiële uitgaven</i>	447.666	0	447.666	80.423	528.089	72.459	95.748	94.718	107.270	538.579
	Overige materiële exploitatie	440.092	0	440.092	80.790	520.882	72.826	95.748	94.718	107.270	531.527
	Attaches	7.574	0	7.574	-367	7.207	-367	0	0	0	7.052
	Programmauitgaven	127.718	0	127.718	15.184	142.902	2.298	2.260	2.040	-106.028	123.518
8.1	Programmauitgaven	127.718	0	127.718	15.184	142.902	2.298	2.260	2.040	-106.028	123.518
	<i>Opdrachten</i>	0	0	0	10.000	10.000	0	0	0	0	0
	Gereedstelling	0	0	0	10.000	10.000	0	0	0	0	0
	<i>(Schade)vergoeding</i>	127.718	0	127.718	5.184	132.902	2.298	2.260	2.040	-106.028	123.518
	Schadevergoeding overig	9.365	0	9.365	2.903	12.268	0	0	0	0	9.384
	Nationaal Fonds Ereschuld	114.035	0	114.035	2.281	116.316	2.298	2.260	2.040	-106.028	109.816
	Reservering schadevergoedingen Chroom-6 Defensie	4.318	0	4.318	0	4.318	0	0	0	0	4.318
	Ontvangsten	72.995	0	72.995	0	72.995	0	0	0	0	72.995

In totaal is voor 2026 68 % juridisch verplicht, 1 % bestuurlijk gebonden en 31 % beleidsmatig gereserveerd ten opzichte van het totaal beschikbare budget.

Toelichting op de verplichtingen

Het verplichtingenbudget voor 2026 is met € 134,2 miljoen verhoogd wat samenhangt met de uitgaven die hieronder worden toegelicht. Het verschil tussen de verhoging van het verplichtingenbudget en het uitgavenbudget van € 34,7 miljoen, wordt verklaard door de bijstellingen die zijn gedaan voor de tweede suppletoire begroting 2025 en de Kamerbrief «Veegbrief Defensiebegroting» d.d. 16 december 2025, nummer [36 800 X, nr. 19](#). Hierbij is verplichtingenbudget overgeheveld van 2026 naar 2025.

Toelichting op de uitgaven

Het uitgavenbudget voor 2026 is met € 168,9 miljoen verhoogd. Dit wordt verklaard door onderstaande bijstellingen in de personele en materiële uitgaven en uitgaven aan schadevergoedingen.

Personele uitgaven

Het budget voor externe inhuur is per saldo met € 50,0 miljoen verhoogd. Ondanks dat de organisatie groeit is, mede door krapte op de arbeidsmarkt, inhuur noodzakelijk. Hiervoor is € 51,2 miljoen overgeheveld van het budget voor eigen personeel naar het budget voor externe inhuur van personeel. In 2025 is op dit budget € 1,2 miljoen meer uitgegeven dan begroot. Het budget voor 2026 is met dit bedrag verlaagd.

Het budget voor overige personele exploitatie is per saldo met € 15,3 miljoen verhoogd. Als gevolg van het arbeidsvoorwaardenakkoord (AVW) is € 7,4 miljoen toegevoegd aan dit budget. Voor de doorontwikkeling van het Dienmodel is structureel € 8,7 miljoen aan dit artikel toegevoegd. Er is € 10,0 miljoen overgeheveld naar het budget voor gereedstelling voor de inzet van tolken en vertalers ten behoeve van Oekraïne, wat tot een verlaging van het budget voor overige personele exploitatie heeft geleid. Een aantal kleine herschikkingen heeft per saldo geleid tot een verhoging van het budget met € 9,2 miljoen.

Materiële uitgaven

Het budget voor overige materiële exploitatie is per saldo met € 80,8 miljoen verhoogd. Aan het budget voor energie en water is € 33,0 miljoen toegevoegd vanwege de gestegen prijzen. Voor nieuwe opdrachten en voor de extra ondersteuning die als gevolg hiervan geleverd moeten worden, heeft het DOSCO € 27,1 miljoen budget ontvangen en aanvullend ook € 27,8 miljoen voor de doorontwikkeling van het dienjaar. In 2025 is op dit budget € 3,9 miljoen meer uitgegeven dan begroot. Het budget voor 2026 is met dit bedrag verlaagd. Een aantal kleine herschikkingen leidt een verlaging van het budget met € 3,2 miljoen.

Gereedstelling

Voor gereedstelling is € 10,0 miljoen budget toegevoegd, waarbij het budget voor overige personele exploitatie met hetzelfde bedrag is verlaagd.

(Schade)vergoeding

In het Nationaal Fonds Ereschuld (NFE) is het budget in 2030 met per saldo € 106,0 miljoen verlaagd. Dit is het saldo van de toevoeging van € 4,4 miljoen aan loonbijstelling als gevolg van het arbeidsvoorwaardenakkoord en een verschuiving van € 110,4 miljoen vanuit 2030 naar latere jaren, zodat hiermee een stabielere reeks aan uitgavenbudget in latere jaren ontstaat die aansluit op de geraamde uitgaven. Dit betrof grotendeels een stalling in 2030 van een belastingteruggave die in 2025 ontvangen is, omdat Defensie over de schadevergoedingen vanuit de Regeling Volledige Schadegevergoeding (RVS) in het NFE geen belasting meer verschuldigd is.

Niet-Beleidsartikel 9 Algemeen

Artikel 9 Algemeen (bedragen x € 1.000)

Art.	Verplichtingen	twerp- grotting t (1)	Mutaties via NvW, moties, amende- menten en ISB (2)	Vastge- suppletoire begroting t (3) = (1) + (2)	Mutaties 1e begroting (4)	Stand 1e suppletoire begroting (5) = (3) + (4)	Mutatie 2027	Mutatie 2028	Mutatie 2029	Mutatie 2030	Mutatie 2031
	Verplichtingen	280.444	0	280.444	42.622	323.066	45.785	61.604	67.281	70.276	297.335
	Uitgaven	281.046	0	281.046	42.622	323.668	45.785	61.604	67.281	70.276	297.335
9.1	Programmauitgaven	281.046	0	281.046	42.622	323.668	45.785	61.604	67.281	70.276	297.335
	<i>Subsidies (regelingen)</i>	56.899	0	56.899	5.000	61.899	4.177	4.175	4.175	4.175	62.411
	Subsidies	56.899	0	56.899	5.000	61.899	4.177	4.175	4.175	4.175	62.411
	<i>Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstuk en</i>	89.352	0	89.352	29.544	118.896	38.916	51.020	54.797	57.942	129.560
	Kennisopbouw TNO via EZ	78.009	0	78.009	12.213	90.222	20.518	33.334	36.318	38.803	101.893
	Kennisopbouw NLR via EZ	6.005	0	6.005	13.585	19.590	15.024	16.577	17.181	17.684	20.637
	Kennisopbouw MARIN via EZ	5.183	0	5.183	1.246	6.429	874	1.109	1.298	1.455	6.449
	Overige Bijdragen	155	0	155	2.500	2.655	2.500	0	0	0	581
	<i>Opdrachten</i>	13.369	0	13.369	2.100	15.469	-2.539	-2.539	-539	-539	12.928
	Opdrachten beleid	7.305	0	7.305	-1.635	5.670	-539	-539	-539	-539	6.519
	opdrachten milieu beleid	6.064	0	6.064	3.735	9.799	-2.000	-2.000	0	0	6.409
	<i>Bijdrage aan (inter- nationale organisaties</i>	114.674	0	114.674	-156	114.518	-1	1	1	1	78.129
	Bijdrage aan de NAVO	104.674	0	104.674	-156	104.518	-1	1	1	1	71.223
	Bijdrage aan internationale samenwerking	10.000	0	10.000	0	10.000	0	0	0	0	6.906
	<i>Bekostiging</i>	4.141	0	4.141	0	4.141	4.632	8.297	8.297	8.297	12.438
	Bekostiging diverse instellingen	4.141	0	4.141	0	4.141	4.632	8.297	8.297	8.297	12.438
	<i>Inkomensoverdrachten</i>	742	0	742	200	942	0	0	0	0	0
	Overige bijdragen	742	0	742	200	942	0	0	0	0	0
	<i>(Schade)vergoeding</i>	1.869	0	1.869	5.934	7.803	600	650	550	400	1.869
	Schadevergoeding overig	1.869	0	1.869	-566	1.303	0	0	0	0	1.869
	Regeling Chroom 6 Defensie	0	0	0	6.500	6.500	600	650	550	400	0
	Ontvangsten	1.600	0	1.600	0	1.600	0	0	0	0	1.600

In totaal is voor 2026 3 % juridisch verplicht, 20 % bestuurlijk gebonden en 77 % beleidsmatig gereserveerd ten opzichte van het totaal beschikbare budget.

Toelichting op de verplichtingen

Het verplichtingenbudget is met € 42,6 miljoen verhoogd. De mutaties hangen samen met de uitgaven die hieronder worden toegelicht.

Toelichting op de uitgaven

Het uitgavenbudget is met € 42,6 miljoen verhoogd.

Subsidies

Het uitgavenbudget aan subsidies is verhoogd met € 5 miljoen. Dit betreft een structurele verhoging van het budget voor het Nederlands Veteraneninstituut (NLVi) voor het uitvoeren van het veteranenbeleid, die is toegekend vanuit intern beschikbaar gestelde middelen voor het oplossen van Defensiebrede problematiek. Daarnaast is er een rijksbrede taakstelling op subsidies die volgt uit het Coalitieakkoord. Deze taakstelling zal vanaf 2027 verwerkt worden in het totaal beschikbare subsidiebudget.

Kennisopbouw TNO, NLR, MARIN via het ministerie van Economische Zaken

Vanaf 2026 is het budget voor Kennisopbouw TNO, NLR en MARIN via het ministerie van Economische Zaken (EZ) structureel met € 27 miljoen verhoogd, vanwege een ophoging van de bijdrage aan de kennisinstellingen via het ministerie van Economische Zaken. Dit betreft een technische mutatie.

Opdrachten milieu beleid

Het uitgavenbudget is met € 5,9 miljoen verhoogd. € 4,7 miljoen is bestemd voor biobrandstof en het programma Opwek van Energie op Rijksvastgoed (OER). Dit budget is ontvangen van het Ministerie van Klimaat en Groene Groei, en is deels budget dat eind vorig jaar is herschikt naar 2026.

Regeling Uitkering chroom-6 Defensie

Het budget voor de chroom-6-uitkeringsregeling is met de eerste supplettoire begroting met € 6,5 miljoen verhoogd. Dit is bestemd voor de belastingafdracht 2025, en is eind vorig jaar herschikt naar 2026.

Niet-Beleidsartikel 10 Apparaat kerndeptement

Artikel 10 Apparaat kerndeptement (bedragen x € 1.000)											
Art.	Verplichtingen	Ontwerp- t via NvW, (1)	Mutaties begroting moties, amende- menten en ISB (2)	Vastge- suppletoire begroting (3) = (1) + (2)	Mutaties 1e stelde begroting (4)	Stand 1e suppletoire begroting (5) = (3) + (4)	Mutatie 2027	Mutatie 2028	Mutatie 2029	Mutatie 2030	Mutatie 2031
	Uitgaven	10.253.237	0	10.253.237	322.742	10.575.979	41.955	71.188	76.066	35.154	1.655.413
10.2	Apparaatsuitgaven	10.253.237	0	10.253.237	322.742	10.575.979	41.955	71.188	76.066	35.154	1.655.413
	<i>Personele uitgaven</i>	<i>10.185.863</i>	<i>0</i>	<i>10.185.863</i>	<i>320.958</i>	<i>10.506.821</i>	<i>18.115</i>	<i>33.350</i>	<i>38.102</i>	<i>-2.810</i>	<i>1.559.492</i>
	Eigen personeel	581.123	0	581.123	8.659	589.782	26.532	26.823	42.851	35.219	649.063
	Externe Inhuur	45.643	0	45.643	51.750	97.393	23.384	21.624	7.100	0	22.511

Overige personele exploitatie	36.507	0	36.507	- 1.538	34.969	1.150	1.105	1.096	1.096	37.064
Uitkeringen (pensioenen en wachtgeld)	9.522.590	0	9.522.590	262.087	9.784.677	- 32.951	- 16.202	- 12.945	- 39.125	850.854
Materiële uitgaven	67.374	0	67.374	1.784	69.158	23.840	37.838	37.964	37.964	95.921
Overige materiële exploitatie	67.374	0	67.374	1.784	69.158	23.840	37.838	37.964	37.964	95.921
Ontvangsten	8.102	0	8.102	28	8.130	28	28	28	28	8.015

In totaal is voor 2026 90 % juridisch verplicht en 10 % beleidsmatig gereserveerd ten opzichte van het totaal beschikbare budget.

Toelichting op de verplichting

Het verplichtingenbudget is met € 12,3 miljoen verhoogd. Dit wijkt af van de hieronder vermelde uitgaven, omdat de verplichtingen omtrent de hieronder vernoemde herrijkte raming van de koopsom van ABP reeds in 2025 waren aangegaan. Vandaar dat het verplichtingenbudget niet in lijn is met het uitgavenbudget.

Toelichting op de uitgaven Personele uitgaven

Het budget voor personele uitgaven is per saldo met € 321,0 miljoen verhoogd.

De begroting voor het eigen personeel stijgt per saldo met € 8,7 miljoen. Hiervan is het budget met €10,8 miljoen euro gestegen, dat het gevolg is van het in lijn brengen van het budget met het meest recente arbeidsvoorwaardenakkoord. Daarnaast is het budget verhoogd met € 15,6 miljoen voor diverse formatieuitbreidingen zoals voor de Air Force Capability Coalition, de doorgroei van het Defensie Cyber Commando of de uitbreiding voor data science en AI-capaciteit. Daarnaast is het budget verlaagd met € 25,4 miljoen euro, vanwege een budgetoverheveling naar externe inhuur. Ook is er € 3,1 miljoen aan budget toegekend, ten behoeve van het

oplossen van diverse problematiek binnen de Bestuursstaf. Daarnaast is er € 3,8 miljoen euro toegekend ten behoeve van weerbaarheid en leveringszekerheid. Het restant wordt verklaard door meerdere kleine mutaties

Het budget van externe inhuur is verhoogd met € 51,7 miljoen. Het budget wordt met € 30,6 miljoen opgehoogd, omdat er meer tijdelijke capaciteit wordt ingezet, doordat niet alle vacatures gevuld worden. Dit betreft een herschikking van budget vanuit eigen personeel en overige personele exploitatie. Daarnaast is het budget met € 11 miljoen opgehoogd voor Project Defensie Open op Orde (DOO). Project DOO heeft in 2025 niet het volledige projectbudget benut en omdat dit budget nodig is voor het resterende project, wordt dit budget gespiegeld naar 2026. Als laatste heeft de Defensiestaf € 9,4 miljoen aan budget ontvangen voor de verlenging van de kennisovereenkomst TNO, ondersteuning en expertise voor luchtvaartbesluiten en een overboeking uit 2025 voor de betaling van facturen voor het project Onvolkomenheden.

Het budget voor uitkeringen (pensioenen en wachtgeld) is per saldo met € 262,1 miljoen verhoogd. Defensie heeft in 2026 initieel € 8,15 miljard gereserveerd voor het financieren van de begrotingsgefinancierde pensioenen. In de Nota van Wijziging op de tweede supplettoire begroting 2025 is vermeld dat het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP) rond 15 februari 2026 een nieuwe raming zal afgeven voor de voorlopige koopsom (Kamerstuk 36850-X-6). Conform deze opgave, met peildatum 31

december 2025, bedraagt de voorlopige koopsom € 8,44 miljard. Hiervoor wordt het uitgavenbudget met € 291,5 miljoen verhoogd zodat het budget in lijn is met de herijkte raming.

De komende jaren ontstaat binnen de begroting voor Uitkeringen (pensioenen en wachtgeld) een budgettair overschot als gevolg van herziene ramingen. In 2026 valt hierdoor € 52,7 miljoen vrij en gunste van het oplossen van Defensie brede knelpunten. Door een nadere toedeling van middelen conform het arbeidsvoorwaardenakkoord is het budget voor uitkeringen bij de eerste suppletoire begroting met € 17 miljoen verhoogd.

Tot slot is het budget toegenomen met € 6,3 miljoen als gevolg van overige mutaties zoals herschikkingen van middelen binnen Defensie en afdracht sociale premies als gevolg van formatiegroei.

Niet-Beleidsartikel 11 Geheim

Artikel 11 Geheim (bedragen x € 1.000)											
Art.	Verplichtingen	Ontwerp- begroting t (1)	Mutaties via NwW, moties, amende- menten en ISB (2)	Vastge- suppletoire begroting t (3) = (1) + (2)	Mutaties 1e begroting (4)	Stand 1e suppletoire begroting (5) = (3) + (4)	Mutatie 2027	Mutatie 2028	Mutatie 2029	Mutatie 2030	Mutatie 2031
	Verplichtingen	19.631	0	19.631	0	19.631	0	0	0	0	21.220
	Uitgaven	19.631	0	19.631	0	19.631	0	0	0	0	21.220
11.0	Geheim	19.631	0	19.631	0	19.631	0	0	0	0	21.220
	<i>Geheim</i>	<i>19.631</i>	<i>0</i>	<i>19.631</i>	<i>0</i>	<i>19.631</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>21.220</i>
	<i>Geheim</i>	<i>19.631</i>	<i>0</i>	<i>19.631</i>	<i>0</i>	<i>19.631</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>21.220</i>
	Ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

In totaal is voor 2026 35 % juridisch verplicht en 65 % beleidsmatig gereserveerd ten opzichte van het totaal beschikbare budget.

Niet-Beleidsartikel 12 Nog onverdeeld

Artikel 12 Nog onverdeeld (bedragen x € 1.000)											
Art.		twerp- groting t (1)	Mutaties via NwW, moties, amende- menten en ISB (2)	Vastge- suppletoire begroting (3) = (1) + (2)	Mutaties 1e stelde begroting (4)	Stand 1e suppletoire begroting (5) = (3) + (4)	Mutatie 2027	Mutatie 2028	Mutatie 2029	Mutatie 2030	Mutatie 2031
	Verplichtingen	522.082	0	522.082	- 355.497	166.585	- 379.018	- 453.685	- 512.753	- 535.660	630.634
	Uitgaven	522.082	0	522.082	- 412.655	109.427	- 379.018	- 453.685	- 512.753	- 535.660	630.634
12.3	Nog onverdeeld Loon	236.271	0	236.271	- 236.196	75	- 112.072	- 102.905	- 175.810	- 167.614	63.157
	<i>Nog onverdeeld Loon</i>	<i>236.271</i>	<i>0</i>	<i>236.271</i>	<i>- 236.196</i>	<i>75</i>	<i>- 112.072</i>	<i>- 102.905</i>	<i>- 175.810</i>	<i>- 167.614</i>	<i>63.157</i>
	Nog onverdeeld Loon	236.271	0	236.271	- 236.196	75	- 112.072	- 102.905	- 175.810	- 167.614	63.157
12.4	Nog onverdeeld Prijs	285.811	0	285.811	- 176.459	109.352	- 266.946	- 350.780	- 336.943	- 368.046	567.477
	<i>Nog onverdeeld Prijs</i>	<i>285.811</i>	<i>0</i>	<i>285.811</i>	<i>- 176.459</i>	<i>109.352</i>	<i>- 266.946</i>	<i>- 350.780</i>	<i>- 336.943</i>	<i>- 368.046</i>	<i>567.477</i>
	Nog onverdeeld Prijs	285.811	0	285.811	- 176.459	109.352	- 266.946	- 350.780	- 336.943	- 368.046	567.477
	Ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Toelichting op de verplichtingen

Het verplichtingenbudget wordt met € 355,5 miljoen verlaagd. De mutaties hangen samen met de uitgaven die hieronder worden toegelicht. Daarnaast is het verplichtingenbudget met € 57,2 miljoen toegenomen. Dit betreft een technische mutatie die het resterende verplichtingenbudget van 2025 naar 2026 overhevelt, dat later herschikt wordt.

Toelichting op de uitgaven

Het budget op artikel 12 Nog onverdeeld is met € 412,7 miljoen naar beneden bijgesteld. Dit wordt voornamelijk door de volgende mutaties veroorzaakt.

Het budget op Nog onverdeeld Loon is met € 236,2 miljoen verlaagd. Dit wordt onder andere veroorzaakt door € 157,9 miljoen aan middelen voor arbeidsvoorwaarden die zijn overgeheveld naar de Defensieonderdelen. Het overgrote deel van deze middelen is bestemd voor de gestegen personele uitgaven als gevolg van het arbeidsvoorwaardenakkoord 2025-2026. Daarnaast is budget uit 2026 naar latere jaren verschoven voor een nieuw arbeidsvoorwaardenakkoord voor Defensie. Het huidige akkoord loopt op 31 augustus 2026 af. Om het nieuwe arbeidsvoorwaardenakkoord in lijn te houden met de andere kabinetssectoren, worden de incidentele arbeidsvoorwaardenmiddelen ter grootte van € 125 miljoen van 2026 doorgeschoven naar 2027 en 2028. Het restant wordt verklaard door diverse technische mutaties die te maken hebben met het herverdelen van tekorten en overschotten op artikel 12.

Het budget op Nog onverdeeld Prijs is met € 176,5 miljoen verlaagd. Hierop staan voornamelijk gereserveerde budgetten voor diverse maatregelen die overgeheveld worden aan de Defensieonderdelen zodra deze maatregelen uitgewerkt zijn. Nu dit het geval is voor de volgende maatregelen,

is het budget hiervoor overgeheveld aan de Defensieonderdelen. Dit betreft voornamelijk budget voor de doorontwikkeling van het Dienjaar (€ 76,8 miljoen), de groei van het aantal reservisten (€ 44,3 miljoen) en het verbeteren van het Nederlandse Innovatie Ecosysteem voor civiel en militaire doeleinden (€ 10,5 miljoen). Daarnaast is er € 44 miljoen overgeheveld naar artikel 7 (COMMIT) voor personeelsuitbreidingen. Ook is er per saldo € 38,6 miljoen euro gebruikt om defensiebrede problematiek op te lossen. Tot slot is het uitgavenbudget met € 101,9 miljoen verhoogd door het ontvangen van de eindejaarsmarge van 2025. Het restant wordt verklaard door diverse technische mutaties die te maken hebben met het herverdelen van de tekorten en overschotten op artikel 12.

3 Bijlage subsidieoverzicht

Subsidies (bedragen x € 1.000)

Subsidies (bedragen x 1.000 euro)

Naam	vastgestelde Stand 1e		Afwijking 2028 suppletoire 2026 t.o.v. vastgestelde begroting 2026	mutatie 2029	mutatie 2030	mutatie afwijking	mutatie Reden evaluatie	Laatste Volgende Einddatum begroting		
	suppletoire 1e 2026	2027 begroting 2026								
Stichting Nederlands Veteraneninstituut (NLVi)	29.829	39.650	9.821	5.775	9.821	9.821	9.821 Structureel extra middelen voor het uitvoeren van het veteranenbeleid	2022	2026	2026
Nationaal Comité Herdenking Capitulatie 1945 Wageningen	26	150	324	0	0	0	0 Doorontwikkeling naar een Vrijheidsdefile Structureel extra middelen voor het uitvoeren van het veteranenbeleid	2021	2026	2026
Stichting Veteranen Platform (VP)	273	499	226	0	0	0	0	2022	2027	2027
Stichting Koninklijke Defensiemusea	20.394	20.394	0	0	0	0	0 Nieuwe locatie voor uitvoering Nationale Taptoe	2019	2026	2026
Stichting Nationale Taptoe	342	642	300	0	0	0	0 Loon- en prijscompensatie tussen 2020-2025	2022	2027	2027
Universiteit van Amsterdam										
Stichting Maritiem	76	95	19	0	0	0	0	2022	2027	2027
Kenniscentrum	26	26	0	0	0	0	0 Loon- en prijscompensatie tussen 2020-2025	2022	2027	2027
Stichting Historische Vlucht	132	140	8	0	0	0	0	2022	2027	2027
SWoon NLDA	26	26	0	0	0	0	0	2022	2027	2027
Stichting Klachtentelefoon Luchtverkeer Limburg	77	77	0	0	0	0	0	n.v.t.	2027	2027
Subsidies te verstreken na evaluatie/ nader										

te verdelen	5.698	200
-------------	-------	-----

Subsidies (bedragen x

1.000 euro)

Totaal subsidies	56.899	61.899
-------------------------	---------------	---------------

De genoemde bedragen
betreffen het wettelijk
plafond voor subsidies De
genoemde bedragen zijn
exclusief de door het
Ministerie van Financien
vestrekte loon- en
prijbsijstelling

De genoemde
bedragen zijn exclusief taakstelling
subsidie
RA 2026
